

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 1 0 1 7 0 1 1 1

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

≡ Izpitna pola 1 ≡

Petek, 28. maj 2010 / 60 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.
Kandidat dobi list za odgovore.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na list za odgovore).

Izpitna pola vsebuje 30 nalog izbirnega tipa. Vsak pravičen odgovor je vreden eno (1) točko.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** tako, da obkrožite črko pred pravilnim odgovorom. Sproti izpolnite še **list za odgovore**. Vsaka naloga ima samo **en** pravičen odgovor. Če se zmotite, jasno označite, kateri je pravičen. Naloge, pri katerih bo izbranih več odgovorov, in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 2 prazni.

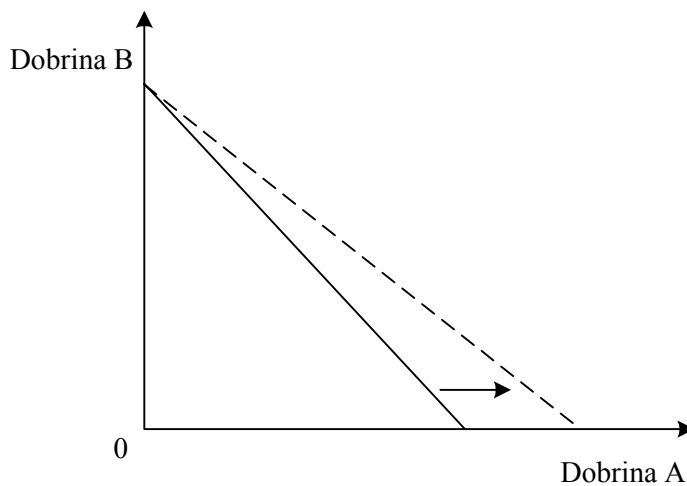

Navodilo: Pri vsaki od naslednjih tridesetih nalog je navedenih pet trditev, med katerimi je pravilna oziroma najbolj pravilna samo ena. Z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom obkrožite črko pred trditvijo, ki je glede na vprašanje po vašem mnenju pravilna. Če boste obkrožili napačno, več kot eno ali če ne obkrožite nobene, se šteje, da ste na vprašanje odgovorili napačno. Za vsako pravilno rešitev dobite 1 točko. Izbrano trditev označite enako tudi na priloženem (rdečem) listu za odgovore. Upoštevajte navodila za izpolnjevanje priloženega lista.

01. Temeljni ekonomski problem je v tem, da:

- A prednosti množične proizvodnje lahko izkoriščamo le pri nekaterih vrstah proizvodnje;
- B število prebivalcev narašča hitreje od proizvodnje;
- C število prebivalcev zelo hitro narašča prav v revnih državah;
- D so sredstva, s katerimi organiziramo proizvodnjo, omejena, potrebe ljudi so neomejene;
- E zaradi omejenosti sredstev različne dejavnosti tekmujejo med seboj za razpoložljiva sredstva.

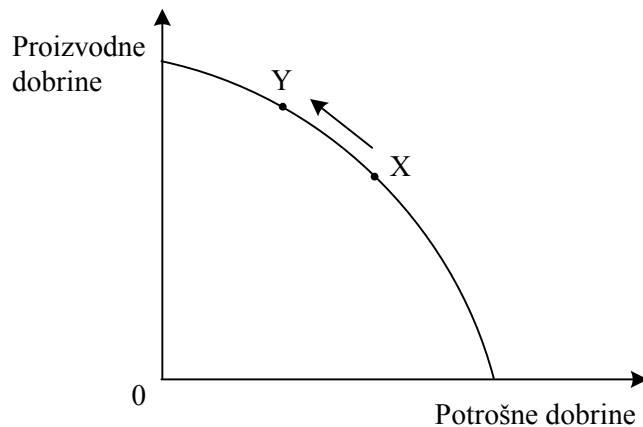
02. Slika prikazuje premico alternativnih možnosti potrošnje za Miha, ki kupuje dobrini A in B.

Premik premice, ki je prikazan na sliki, je posledica:

- A zmanjšanja Mihove potrebe po dobrini A,
- B zvišanja cene dobrine A,
- C zmanjšanja proizvodnje dobrine A,
- D znižanja cene dobrine A,
- E povečanja Mihove potrebe po dobrini A.

03. Slika prikazuje krivuljo alternativnih možnosti proizvodnje za državo Narnijo, ki proizvaja proizvodne in potrošne dobrine.

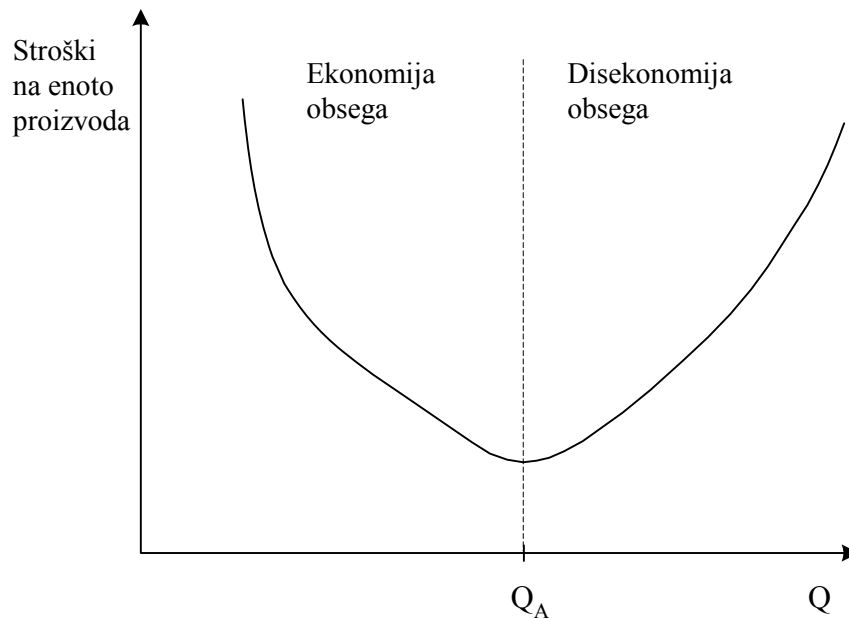
Premik iz točke X v točko Y, ki je prikazan na sliki, pomeni:

- A da bo država povečala proizvodnjo potrošnih dobrin,
- B da so se v Narniji podražile potrošne dobrine,
- C da bo država povečala proizvodnjo proizvodnih dobrin,
- D da so se v Narniji podražile proizvodne dobrine,
- E da se je življenjski standard prebivalcev Narnije izboljšal.

04. O naraščajočih alternativnih (oportunitetnih) stroških pri proizvodni izbiri govorimo zato, ker:

- A so proizvodni dejavniki redki in moramo s povečanjem cen omejiti naše želje;
- B so proizvodni dejavniki do neke mere specializirani za proizvodnjo določenih dobrin;
- C sodobna proizvodnja zahteva vedno boljše tehnično opremljenost dela in tako večje stroške;
- D so sodobni trgi dokaj monopolizirani in je selitev iz panoge v panogo tvegana;
- E je dohodek potrošnikov omejen.

05. Slika prikazuje krivuljo povprečnih stroškov pri različnih obsegih proizvodnje podjetja Kruhek.

Obseg proizvodnje Q_A , prikazan na sliki, je:

- A najmanjša še smiselna količina proizvodnje; podjetje mora obseg proizvodnje povečevati;
- B največji možni obseg proizvodnje podjetja;
- C obseg proizvodnje, v katerem bo podjetje vedno dosegalo dobiček;
- D optimalni obseg proizvodnje podjetja;
- E prevelika proizvodnja; podjetje mora zmanjšati obseg proizvodnje, če želi izkoristiti prednosti ekonomije obsega.

06. Preglednica nam prikazuje celotni produkt (v tonah koruze), ki so ga na kmetijskem posestvu dosegli pri različnem številu zaposlenih delavcev.

Število delavcev	1	2	3	4	5	6
Celotni produkt (v tonah)	1	3	8	16	12	9

Mejni produkt četrtega delavca (v tonah) je:

- A - 4
- B 4
- C 8
- D 16
- E 20

07. Podjetje Pohištvo, d. d., je odkupilo mizarske stroje od manjšega mizarskega podjetja, ki je prenehalo poslovati, ker ni uspelo dobiti novih poslov. Primer pojasnjuje:

- A alokativno funkcijo trga,
- B selektivno funkcijo trga,
- C distributivno funkcijo trga,
- D kontrolno funkcijo trga,
- E informativno funkcijo trga.

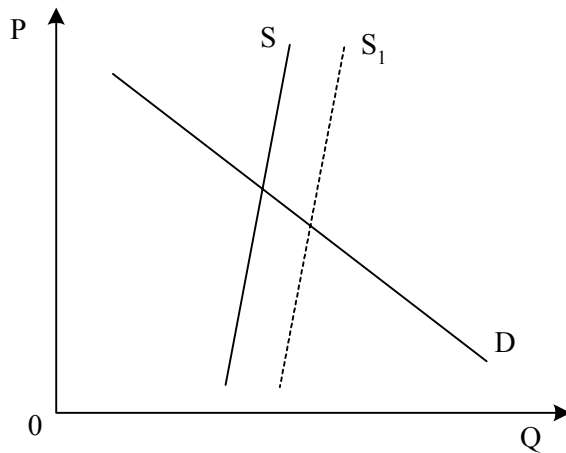
08. Med objektivne dejavnike povpraševanja potrošnikov po mobilnih telefonih uvrščamo:

- A želje potrošnikov po najsodobnejših mobilnih telefonih;
- B navade potrošnikov, saj je danes običajno, da stare mobilne telefone zamenjamo z novimi vsaj vsake dve leti;
- C potrebe potrošnikov, saj nam mobilni telefon omogoča, da smo kadarkoli in povsod dosegljivi;
- D denarni dohodek potrošnikov, ki se z gospodarsko rastjo povečuje;
- E okus potrošnikov, ki si želijo vrhunsko oblikovane mobilne telefone.

09. Osnovne omejitve, s katerimi se ponudniki srečujejo na trgu, so:

- A denarni dohodek in cene drugih dobrin,
- B proizvodne zmogljivosti in stroški,
- C denarni dohodek potrošnikov in proizvodni stroški,
- D potrebe potrošnikov in proizvodne zmogljivosti,
- E cene drugih dobrin in stroški.

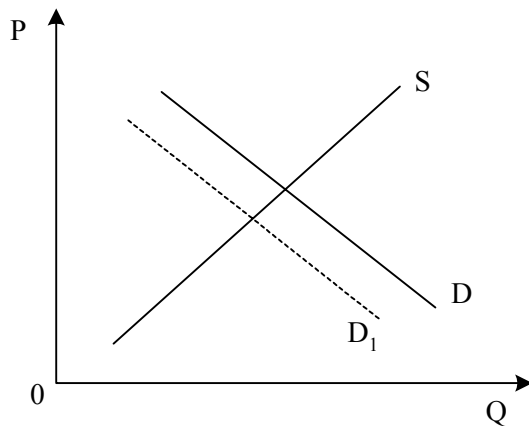
10. Slika prikazuje stanje na trgu mlečnega sladoleda v poletnih mesecih.

Do premika S v S₁ je prišlo, ker:

- A so bile v poletnih mesecih razmeroma nizke temperature,
- B se je znižala cena mlečnega sladoleda,
- C je država odpravila uvozne carine na uvoz mleka v državo,
- D so se zvišali stroški proizvajalcev mlečnih sladoledov,
- E je bilo zelo vroče poletje.

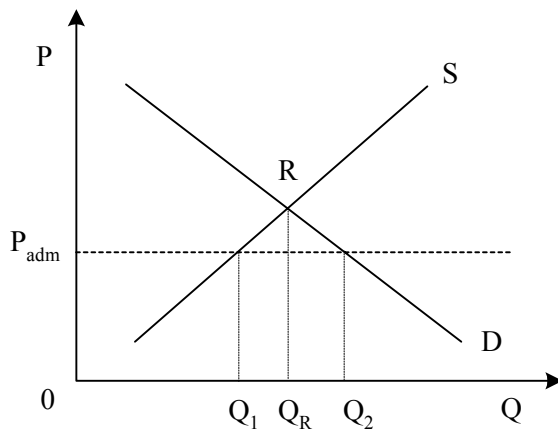
11. Slika prikazuje trg sadnih sokov v Mazuriji.

Premik krivulje iz D v D₁ je lahko posledica:

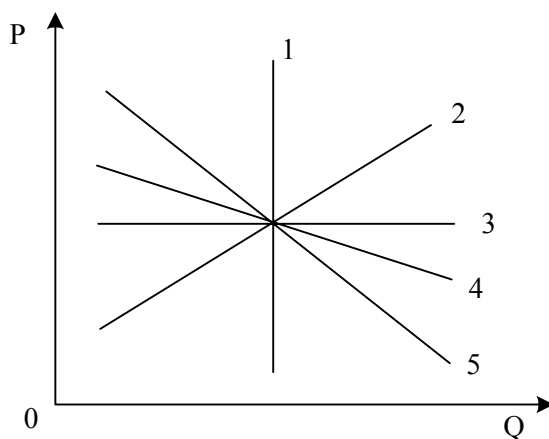
- A ugodnih vremenskih razmer in tako obilne letine sadja;
- B znižanja carin na uvoz sadnih sokov;
- C občutnega znižanja cen drugih brezalkoholnih pijač v Mazuriji;
- D odločitve potrošnikov, da bodo namesto gaziranih brezalkoholnih pijač raje pili domače sadne sokove;
- E nižjih odkupnih cen sadja in posledično nižjih cen sadnih sokov.

12. Slika prikazuje ponudbo in povpraševanje na trgu bencina in administrativno ceno P_{adm} , ki jo je za liter bencina določila (predpisala) država.

Če se država ne odzove z dodatnimi ukrepi, bodo ponudniki bencina pri ceni P_{adm} pripravljeni ponuditi:

- A količino Q_1 ,
  - B količino Q_R ,
  - C količino Q_2 ,
  - D katero koli količino med Q_1 in Q_2 ,
  - E katero koli količino med Q_1 in Q_R .
13. Slika prikazuje različne krivulje povpraševanja na trgu neke dobrine.

Popolnoma neelastično (absolutno togo) povpraševanje po tej dobrini prikazuje krivulja:

- A 1
- B 2
- C 3
- D 4
- E 5

14. Založba Knjiga, d. d., je s tržno raziskavo ugotovila, da znaša koeficient cenovne elastičnosti povpraševanja po priročnikih za zdravo življenje 2,23. Zato lahko trdimo: če se cena priročnikov za zdravo življenje zniža za 10 %, se povpraševanje po priročnikih za zdravo življenje poveča za:

- A 223 %
- B 123 %
- C 23 %
- D 22,3 %
- E 2,23 %

15. Ena od oblik nepopolne konkurence je monopolistična konkurenca. Za monopolistično konkurenco je značilno:

- A skoraj neomejeno število kupcev in prodajalcev, homogeni proizvodi, enostaven vstop na trg za nove prodajalce, popolna informiranost kupcev;
- B samo en prodajalec, proizvod, ki nima pravih substitutov, vstop na trg preprečujejo formalne in druge ovire;
- C več sorazmerno majhnih kupcev in prodajalcev, diferencirani proizvodi, sorazmerno enostaven vstop na trg ali izstop s trga, popolna informiranost o tržnih cenah;
- D sorazmerno malo precej močnih ponudnikov, standardni proizvodi, težaven vstop novih ponudnikov, dobra informiranost kupcev o tržnih cenah;
- E sorazmerno malo precej močnih ponudnikov, homogeni proizvodi, ki jih kupci razlikujejo le po cenah, težaven vstop novih ponudnikov, dobra informiranost kupcev o tržnih cenah.

16. Ena izmed ekonomskih funkcij dobička je, da:

- A usmerja kapitalne dobrine v tiste projekte, pri katerih je največja netoproduktivnost;
- B spodbuja ljudi, da varčujejo in tako povečujejo ponudbo prihrankov;
- C deluje kot dejavnik kupne moči večjega dela prebivalstva;
- D pospešuje zbiranje prihrankov kot trajnih lastnih sredstev za naložbe in tako spodbuja razvoj podjetij;
- E nagrajuje lastnike proizvodnih dejavnikov, ki so po svojem obsegu omejeni in se ne morejo širiti.

17. Slika prikazuje sestavi normalne konkurenčne cene.

Običajni proizvodni stroški	Normalni dobiček
-----------------------------	------------------

Nižji proizvodni stroški	X	Normalni dobiček
--------------------------	---	------------------

V prostor, označen z X, bi morali vpisati:

- A meza,
- B kojunkturni ekstradobiček,
- C monopolni ekstradobiček,
- D renta,
- E tehnološki ekstradobiček.

18. Financiranje gradnje nove osnovne šole v glavnem mestu Grandije spada med:

- A dodatno potrošnjo glavnega mesta;
- B osebno potrošnjo tistih staršev, ki se bodo v prihodnosti odločali za otroke;
- C skupno potrošnjo, s katero se zadovoljujejo širše potrebe prebivalstva;
- D dodatno potrošnjo države;
- E splošno potrošnjo države.

19. Slika prikazuje sestavo zaslужka delavcev.

Osnovna plača	Individualna ali skupinska vzpodbuda		Razne ugodnosti
---------------	--------------------------------------	--	-----------------

Prazen pravokotnik v sliki predstavlja:

- A obresti,
- B rento,
- C podjetniški dobiček,
- D udeležbo v dobičku,
- E stimulacije.

20. S prvo industrijsko revolucijo razumemo:

- A uveljavljanje proizvodnje v malih podjetjih, ki so zaradi hitrega tehnološkega napredka izredno konkurenčna;
- B uveljavljanje tehnične delitve dela, proizvodnje v velikem obsegu in zniževanja stroškov;
- C uvajanje novih vrst materiala v zahtevne proizvode visoke tehnologije;
- D hitro uveljavljanje parnih strojev nasproti prejšnji pretežno ročni, obrtniški proizvodnji;
- E uvajanje novih tehnologij, ki so omogočile proizvodnjo v velikih proizvodnih obratih, zanje pa je značilno zniževanje stroškov na enoto proizvodnje.

21. Po liberalnem konceptu naj bi država:

- A s prerazdelitvijo dohodkov zagotavljala prebivalcem čim večjo blaginjo;
- B posegala na trg dela in zagotavljala polno zaposlenost prebivalstva ter vodila socialno politiko za najrevnejše družbene sloje;
- C le minimalno neposredno posegala v delovanje trga, sicer pa naj bo kar najbolj ločena od gospodarstva;
- D zagotavljala javne dobrine in storitve po posebnih netržnih pogojih;
- E ustvarjala možnosti za gospodarsko rast, vključevala revne v razvojni proces in pospeševala regionalni razvoj.

22. Konkurenca ima danes v pretežnem delu gospodarstva naslednje značilnosti:

- A povezana je z velikimi transnacionalnimi podjetji, saj za manjša podjetja skoraj ni mesta;
- B je nepopolna, dobiva necenovno naravo in se kot globalna konkurenca prenaša na mednarodno raven;
- C postaja vse bolj globalna, njeno bistvo pa je v tekmovanju z znižanjem cen;
- D je nepopolna, običajno oligopolna, vse bolj pa poteka znotraj posameznih držav, neodvisno od svetovnega trga;
- E po svojih učinkih je podobna popolni konkurenci, a dobiva necenovno naravo.

23. Najtehtnejši razlog za selitev obutvene in tekstilne industrije iz Evropske unije v države Daljnega vzhoda je:

- A države Evropske unije so zaradi prenizke dodane vrednosti dodatno obdavčile proizvajalce tekstilnih izdelkov in obutve;
- B kapitala najbolj primanjkuje v nerazvitih državah, zato ga investitorji iz Evropske unije vlagajo v te države, da bi jim pomagali pri razvoju;
- C nizki stroški delovne sile, ki je ključna v proizvodnji cenениh tekstilnih izdelkov in obutve;
- D v državah Evropske unije ni več možnosti za zelo donosne naložbe;
- E trg z več kakor tremi milijardami potrošnikov omogoča uspešno prodajo tekstilnih izdelkov in obutve kljub nizki kupni moči.

24. Toyota je transnacionalna korporacija, ker:

- A ima svoje proizvodne obrate v številnih tujih državah, tudi v ZDA in na Kitajskem;
- B je licence za proizvodnjo avtomobilov prodala številnim tujim podjetjem, ki uspešno proizvajajo in prodajajo njene avtomobile;
- C zelo uspešno prodaja svoje izdelke v številnih državah, saj je samo v letu 2006 izdelala več kakor 7,7 milijona avtomobilov;
- D je tako uspešno podjetje, da je zanimiva tudi za male delničarje širom po svetu, ki radi kupujejo njene delnice;
- E so v vodstvu Toyote strokovnjaki, ki prihajajo iz različnih držav.

25. Evropska unija je od leta 1957 postopno povečevala število članic in utrjevala njihovo gospodarsko, politično in pravno povezanost. 1. 1. 2007 je imela Evropska unija naslednje število članic:

- A 10
- B 15
- C 25
- D 27
- E 29

26. Bruto domači proizvod (BDP) Slovenije je:

- A seštevek tržnih vrednosti vseh končnih proizvodov in storitev, ki so jih proizvedli s proizvodnimi dejavniki v lasti državljanov Slovenije;
- B tržna vrednost vseh končnih proizvodov in storitev, ki jih je Slovenija proizvedla v enem letu;
- C enak bruto družbenemu proizvodu Slovenije, povečanemu za neto izvoz slovenskih podjetij;
- D enak vsoti vseh dohodkov od dela državljanov Slovenije, povečani za vsoto neto posrednih davkov, ki jih plačujemo državi;
- E enak bruto nacionalnemu proizvodu Slovenije, povečanemu za vrednost proizvodnje tujih podjetij na območju Slovenije.

27. Največji delež v javnofinančnih odhodkih v Sloveniji zavzemajo:

- A plače in izdatki zaposlenim,
- B izdatki za blago in storitve,
- C davki,
- D transferji posameznikom in gospodinjstvom,
- E investicijski odhodki.

28. Evro, denarna enota, ki je zakonito plačilno sredstvo tudi v Sloveniji:

- A lahko devalvira,
- B lahko revalvira,
- C ima tečaj vezan na ameriški dolar,
- D ima tečaj vezan na angleški funt,
- E lahko deprecira.

29. Saldo trgovinske bilance je:

- A vedno enak 0,
- B vedno negativen,
- C vedno pozitiven,
- D lahko pozitiven ali negativen,
- E seštevek vseh transakcij določene države s tujino.

30. Najvišji BDP na prebivalca ima naslednja slovenska regija:

- A Savinjska,
- B Gorenjska,
- C Goriška,
- D Obalno-kraška,
- E Osrednjeslovenska.

Prazna stran

Prazna stran